

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 210
אייר תשע"ט

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

שעוברת מצד לצד של העירוב, והיא מקום האסור, שאי אפשר שהוא יהיה בתוך העירוב.

ואם תאמר מה הבעיה שהתעלה תהיה בתוך העירוב, ובתוך התעלה יהיה אסור לטלטל, הרי אנשים לא הולכים בתוך התעלה, ושאר הישוב מוקף בעירוב. התשובה היא שאם התעלה אסורה, הרי הישוב פרוץ אל מקום האסור, וגם כל הישוב נאסר מחמת זה. ואע"פ שהתעלה עמוקה גם בצד של הישוב, אך כאמור יש מקומות שבצד

צד אחד קיר בטון וגד שני קיר נמוך

של הישוב אינה עמוקה, וזו הסיבה שאיננו משתמשים בצד זה למחיצת העירוב, אלא זקוקים להסתמך על הצד שכנגד הישוב, וא"כ יוצא שבמקומות מסוימים העירוב פרוץ לתעלה, ואם היא אסורה, גם הישוב נאסר. ולפ"ז יש לנו בעיה לבנות את העירוב על סמך דופן התעלה.

אבל יש לומר שכאן התעלה אינה נאסרת בפני עצמה, משום שכתב השו"ע שם שדין זה נאמר רק באופן שאמת המים עמוקה י טפחים, וכתב המשנ"ב (סק"ב) שבשיעור זה נעשו המים רשות לעצמנו, יש עליהם שם כרמלית ומשמע שהכוונה שהמים עמוקים י טפחים. ולפ"ז בתעלה המדוברת אין המים עמוקים י טפחים. ואף בימות הגשמים אינם מגיעים לעומק 80 ס"מ. וא"כ אין לתעלה דין בפני עצמו. אלא שנחלקו הראשונים האחרונים בזה, ודעת החזו"א שהדין אינו תלוי בעומק המים, אלא בעומק התעלה, שמחמת שהדפנות שלה י טפחים, הם חולקים מקום לעצמם. ולפ"ז גם במקרה זה יש את הבעיה של תעלה שהיא כרמלית.

הפתרון לדין התעלה, מבואר בשו"ע שם שיש לעשות מחיצה בתוך התעלה, באופן שחלק מהמחיצה (לפחות טפח) יהיה בתוך המים וחלק מהמחיצה מעל המים. ובמקרה שלנו, שקשה לנו לעשות מחיצה בתוך התעלה, הפתרון הוא לעשות צורת הפתח בתוך התעלה. אמנם אם עושים צוה"פ מלמעלה מעל התעלה, נחלקו האחרונים האם זה מועיל לחלל התעלה. וי"א שצריך לעשות צוה"פ בתוך התעלה. ואם מוציאים מקום שבו צד אחד נמוך, ודאי שניתן לעשות צוה"פ מלמעלה אל תוך התעלה.

לא באים לחפש קולות, אלא מקילים כשצריך

המגיד שיעור שהזמין את מוקד העירוב, הזהיר וביקש כמה פעמים, שנחפש כמה שיותר להקל אפילו קולות זחוקות, כי בישוב כזה לא צריך יותר, והבודק של המוקד לא הסכים להשיב לו שהוא בא להקל לו. המגיד שיעור הסתפק האם להזמין את המוקד, מה יצא מזה אם הוא לא מיקל, ובכל זאת אחד הת"ח שהוא סומך עליו בהוראה אמר לו שיביא דוקא את המוקד.

לאחר שהבודק הגיע, התחיל המזמין לומר את התכניות שלו, להכניס את כל השדות שמסביב לישוב, ואע"פ ששדה זרעים הוא קרפף כמבואר בשו"ע (סי' שנ"ח ס"ו) שאפילו חצר שהוקפה לדירה וזרעו בה זרעים בשטח יותר מבית סאתיים המקום כולו נאסר, וכל החצר נאסרת מפני שהיא פרוצה אל מקום האסור. בכל זאת כאן בישוב צריך להיחזק להקל, אפילו שיהיה רק לפי שיטה אחת. הבודק עצר אותו ואמר לו, דע לך שגם אני יודע את הקולות יותר ממך, והרי המוקד פועל במאות יישובים, ומלמד מה לעשות גם בישובים שבליט ברירה הכניסו שדות, ולא משום שאנו מתירים דבר כזה, אלא שזה דבר שהורו הרבנים, לדאוג גם לעירובים כאלו, למרות שבמקביל לכך נגיד למי ששואל שלא יטלטל. אבל דבר אחד צריך לשים לב, אנו לא

זהירות ממתנגדים בהקמת עירוב ותיקוני

בשבוע האחרון התחדשה במוקד העירוב הפעילות הגדולה למען תיקון העירובים ברחבי הארץ, בערים ובישובים, בנוסף לפעילות בעירובי השכונות. הבודק של מוקד העירוב נסע אל מספר ישובים לבדוק את המצב הקיים, להורות במה כדאי לשפר, ובמה חייבים לתקן מיידית, ובנוסף היו מקומות שהמטרה היתה לתכנן הקמת עירוב חדש, בישוב שאין בו עירוב כלל.

באחד מהישובים שנמצא במרכז הארץ, קיבוץ חילוני שאינו אוהב דת, אבל כמה משפחות מהקיבוץ חזרו בתשובה, ועומדים בגבורה נגד התלונות של בני הישוב, ומקיימים את המצוות בשמחה. בבית אחת מהמשפחות מתקיים שיעור תורה מידי שבוע, ומגיד השיעור רוצה לסייע בידם לעשות גם עירוב לישוב. בתחילה ניסו לעשות מעמד להקמת העירוב, ומיד קמו מתנגדים, ועוד לפני שעשו את המעמד כבר היו צריכים לבטל אותו. לאחר מה שארע הם הודיעו שלא יעשו את העירוב והפיקו לקח חשוב, שדברים טובים ביהדות צריך לעשות בצנעא, והפרסום במקרים כאלו, הוא דבר מזיק מאוד.

ממקרה זה יש ללמוד גם למקומות אחרים, שבהרבה מקומות טוב לשמור את ידיעות ההתקנה והתיקון, בין העוסקים בלבד, כדי למנוע התנגדויות של מי שאינו מעונין בכך. ואפילו באזורים חרדים, יש לצערנו אנשים שמתנגדים לא דוקא לעירוב, אלא לכל דבר הנעשה בסביבת הבית שלהם, וגם אם הם עצמם יהיו צריכים את העירוב תמיד תהיה הערה שיעמידו אותו במקום סמוך או אחר. ולכן מומלץ שלא להסתבך מראש, ולעשות את הדברים בצנעא. יש להוסיף שהעוסקים המומחים בעשיית העירובים למדו מתוך הנסיון עוד כמה דברים חשובים, כיצד להסתדר עם שכנים ובאיזה זמנים ביום, ואכ"מ להעלותם בכתב.

לאחר הפקת הלקחים, קראו כעת למוקד העירוב לערוך תכנית חדשה, מתוך שימת דגש שלא להעמיד כמה עשרות עמודי עירוב בין בתי הישוב, כי אין סיכוי שנוכל לעשות זאת בישוב הזה, אלא לחפש פתרונות לעשות את העירוב בצורה שאינה ניכרת.

מחיצות לעירוב מדפנות של תעלת מים

נביא כאן את אחד מהדברים שהסתמכנו עליהם בישוב זה, שיש בו נושא הלכתי שאינו מצוי כל כך בעירובי הערים והשכונות, בסמוך לישוב עברה תעלה של מים, שבימות הגשמים מתנקזים בה הרבה גשמים מכל האזור, ובימות הקיץ היא ריקה. במקרה זה מדובר בתעלה גדולה ומסודרת, שברובה יש אפילו קירות בטון גבוהות, לשמור על שפת התעלה שלא תקרוס ותחסום את זרימת המים. אלא שמהצד של הישוב היו קירות נמוכים, שלא היה בהם גובה י טפחים [בחלקים גדולים מאורך הקיר], ולעומת זאת בצד שכנגד הישוב היה קיר גבוה וטוב.

תעלה שהדפנות שלה תל המתלקט

לפ"ז ניתן לומר שהגבול של העירוב יהיה בקיר שאחרי התעלה, שהוא גבוה בשיעור הראוי, בצורה זו כבר חסכנו את בניית קו העירוב לאורך שני צדדים של הישוב, שבהם עוברת התעלה. אלא שאם כן התעלה תהיה בתוך שטח העירוב, וכאן אנו באים לדון נוסף, שמבואר בשו"ע (סי' שנ"ו ס"א) שאם אמת המים עוברת בחצר, נכנסת מצד אחד ויוצאת מצד שני, הרי היא אסורה, ואינה ניתרת ע"י מחיצות החצר, גם כשרחבה אמה אחת ולא י אמות, וא"כ התעלה הזו היא כעין אמת המים,

לחי מחתיכת מזרון

רב בשלימותו, הילדים לא הרסו ולא פוררו אותם, והמכונניות לא עיקמו אותם, והלחי עומד על מתכונתו.

ויש לדון ולעיין בזה, בדין שכתוב בש"ע (סי' שס"ב סי"א) שהלחי צריך להיות חזק שראוי להעמיד דלת של קש, האם ניתן לומר שהמזרון ראוי להעמיד דלת של קש, או שמא ניתן להתחשב בחוזק של העמוד שהמזרון קשור אליו, כלומר שאם נעמיד דלת אפשר לחבר את הדלת לעמוד שמחזיק את המזרון, ובה נחשב המזרון ללחי הראוי להעמיד דלת, ועיין במשנ"ב (סי' שס"ג סי"ז בשעה"צ ס"ק כ"ב) בדין טיח שבכותל, ויש לדמותו לדין זה ועיין בזה.

טלטול ילד במתקן אומגה בניית משחקים

נסיים בשאלה הלכתית, מתוך השאלות שהגיעו למענה הטלפוני, ויש ללומדים מקום לפלפל בהם.

שאלה מגינת המשחקים, בימות הקיץ שהורים יוצאים עם הילדים לגינות, והרבה גינות אינן מוקפות בפני עצמן, אלא בהיקף של השכונה, והורים לא הוציאו להסתמך עליו, מחשש לרשות הרבים שעוברת בתוכה וא"כ מקום הגינה הוא כרמלית, שאסור לטלטל בו יותר מד' אמות, ויש לעיין האם מותר לדחוף את הילד שנתלה על מתקן אומגה (גלגל שנע על מסילה או חבל, כעין רכבל), כיון שהוא ז' מכוחי יותר מד' אמות, ואע"פ שהחי נושא את עצמו, כבר כתב המשנ"ב (סי' ש"ח ס"ק קנ"ז) שדין זה אינו פוטר אלא מאיסור דאורייתא, אבל נאסר מדרבנן אף במקום שהטלטול נאסר רק מדרבנן.

אבל יש לדון כאן להתייר, כאשר הילד שבמתקן נמצא מעל י' טפחים מקרקע, דלכאור כיון שכל למעלה מ' בכרמלית הוא מקום פטור, אין איסור טלטול במקום פטור, ואף לדעת השו"ע (סי' שמ"ה סט"ז) שקרקע גבוהה ללא מחיצות היא כרמלית, אבל כאן האומגה אינה קרקע בפנ"ע, כי אין בה רוחב ד' על ד' טפחים, ונידונת כמקום פטור.

אבל אם מרים את הילד אל האומגה ומוליך אותו, ומוריד אותו לקרקע, יש מקום לומר שנחשב כהוצאה ארוכה, דק"ל שגם אם מרים למעלה מ' יש איסור מן התורה, ואם עוזב את הילד על האומגה, יהיה הדין שונה. עוד יש לדון שיש מקרים שרגלי האומגה בתוך י' טפחים לקרקע, האם דנים לפי מקום חיבור האומגה למתקן, שהוא למעלה מ' במקום חיבור החבל, או לפי המקום שבו הילד נמצא, ועיין בזה.

באים במטרה להקל, במטרה לעשות מה שפחות, במטרה להסתפק באיזו שהיא שיטה אחת, לא זו הדרך, אלא אנו באים במטרה לעשות את העירוב הכי טוב ששייך לעשות במקרה הזה, ורק כאשר אי אפשר לעשות יותר טוב, יודעים גם כיצד להיחזק להקל.

המגידי שיעור שמח לשמוע את התשובה, אך גם למדנו ממנה כיצד להתייחס לקולות הנעשים בעירובים בעירוניים, שלא להקל ללא סיבה, אלא רק כפי שכתבו הפוסקים, דהיינו בשעת הדחק, [וכאמור, לא כל קולא כשרה לשעת הדחק, ויש מהן שגם בשעת הדחק אין להכשירם, ובכל נושא יש להתייבץ במורה הוראה המומחה לדיני עירובין].

יש לציין שאחרי שהבדק הסתובב סביב הישוב, וכיתת רגליו לכאן ולכאן ובדק את כל האפשרויות, הוא מצא פתרון טוב לעשות את העירוב בצורה הכי פחות מורגשת מתוך כל האפשרויות, וגם במספר עמודים מועט, וזה באופן שאינו בלי להכניס אפילו שדה אחת. כלומר, דוקא הפתרון הטוב מבחינה מעשית, הוא היה באופן שלא צריכים לחפש קולות בנושא השדות, ויהיה רצון שנזכה תמיד להצליח בעשיית העירובים ובדיקתם, בצורה הכשרה והטובה גם יחד.

העץ שהזיז את החוט נפל לפני שבת

ביום שישי האחרון הגיעה למוקד העירוב שיחת טלפון נרגשת מהאחראי על העירוב בקהילה החרדית באופקים, שעומד בקשר עם מוקד העירוב, ונהנה מהתועלת של גליונות תיקוני עירובין, וכמה פעמים הובאו בגליונות דברים מהעירוב שלו. כעת הוא ראה צורך להתקשר ולספר על דבר שאירע לו, דבר שמלמד על סיעתא דשמיא מיוחדת המלווה את האחראים שמתמסרים למען המצוה, לזכות את היהודים בשמירת שבת.

העץ שפגע בחוט נפל לפני שבת

בשעת בדיקת העירוב, עבר האחראי יחד עם העוזר שלו לראות את שלימות חוטי העירוב, והנה הוא מבחין בענף גדול של עץ שנשען על החוט ומזיז אותו, בדין דבר זה יש שני דברים, א. אם הענף מזיז את החוט הרי הוא יוצא מבין העמודים, וצריך לחתוך את הענף ולהחזיר את החוט למקומו, ואף לשיטות שהכשירו חוט מתנדנד, זה דוקא בחוט שבעיקרון עומד ישר,

ורק מעט מתנדנד ברוח משא"כ באופן שהחוט סוטה לצד מחמת דבר קבוע לכל השבת, הוא יותר חמור, ואין להכשיר צורת הפתח במצב כזה. ב. אם החוט מקבל זווית הניכרת לעין, ההוראה היא שהוא פסול מעיקר הדין.

באותו זמן לא היה לאחראי כלים מתאימים לגזום ענף גדול ורחב, והוא החליט להמשיך בבדיקה, ואח"כ יביא את הכלים לגזום אותו. בינתיים בדרך הוא התלבט מאוד איך יעשה את התיקון הזה, לחתוך ענף כה גדול אינו דבר פשוט, לאחר הבדיקה הוא הצטייד בכלים ויצא אל המקום, והנה הוא מבחין שהענף מוטל על הארץ ואינו צריך לחתוך אותו. הוא התקרב והתבונן שוב, ואכן כך. חלק גדול מהעץ קרס, בדיוק החלק שהפריע לו לעירוב.

כמה פעמים קורה שעץ נופל, ובדיוק העץ שהפריע לעירוב, ובדיוק כעת ביום שישי בין הבדיקה הראשונה לשנייה. הרי זה לאות ולסימן שהקב"ה מסייע בידו להכשיר את העירוב. האחראי נפעם מאוד, זו לא פעם ראשונה שרואים סיעתא דשמיא, אבל בכל זאת זה משהו חריג, שנותן עוד סיוע, עוד כח להתמודד ולהתמסר לבצע את התיקונים הרבים שהוא צריך לעשות כל שבוע. האחראי התקשר מיד למוקד העירוב, לספר על ההשגחה הפרטית שלו ושל הקהילה, ואף שלח לנו את תמונת העץ שנפל, כדי שכולנו נתחזק מהסיפור הזה.

פתרון מקורי של לחי מחתיכת מזרון

דבר נוסף שהגיע ביום שישי האחרון, מהאחראי על אחד העירובים בשכונה בירושלים, שביקש לספר לנו על פתרון מקורי ביותר של "לחי ממזרון", לפתור בעיה שהיתה לו בעירוב שוב ושוב, ובס"ד מצא לה פתרון, שאפשר ללמוד ממנו. באחת מצורות הפתח של השכונה, שעומדת ליד תלמוד תורה, היתה בעיה קבועה, שהלחי שלפני העמוד היה מתעקם ונשבר פעמים רבות, מפני המכונניות שבאות כל יום להביא ילדים, ויש מהם שנוסעים אחורה ולא מבחינים בעמוד ובלחי, ומעקמים את הלחי שנמצא לפניו.

יום אחד מצא האחראי מזרון זרוק, ועלה לו רעיון לעשות את הלחי ממזרון, שהוא רך וגם אם נתקעים בו, אינו נשבר, בלב מסופק הוא חיבר את המזרון, וכתב עליו עירוב שבת קודש, והנה זה פלא, המזרון נשאר כבר זמן

חדש!
השני בסדרה:
משחק הרוב קובע!

משחק מרתק ומאתגר, להכרת הלכות עירוב יוצא לאור משחק חדש, מבית "מוקד העירוב", המשלב בתוכו לימוד הלכות הקשורות לעשיית העירוב. משחק חינוכי, מאתגר, חווייתי, מפתח חשיבה מיועדת לשני משתתפים, מחולק ל-2 רמות מיוסד על דיני "עומד מרובה" מתאים לכל הגילאים

מחיר מוזל לדגל ההשקה 35 ש"ח בלבד
מוקדי מכירות - בטל: 054-8483320

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM